

להתודע ולהגלות מחמדי התורה בכל דף בשי"ס

סנהדרין דף ד

בענין רוב בדיינים

בסנהדרין דף ג': אלא הא דתנן, שנים אומרים זכאי, ואחד אומר זכאי, שנים אומרים חייב, ואחד אומר זכאי, חייב. נימא דלא כרבי יאשיהו. אפילו תימא רבי יאשיהו, מייתי לה בקל וחומר מדיני נפשות, ומה דיני נפשות דחמירי אמר רחמנא זיל בתר רובא, דיני ממונות לא כל שכן.

- א -

מיעוט הדיינים אם צריכים לבטל דעתם כלפי הדיינים

דיינים שאני משום דמיעוט דיינים נחשב כמי שאינו, ואין לומר שם אוקי ממונא בחזקת מריה, שהרי הבית דין מוציאין ממנו, אבל גבי שאר דבר שבממון שיש שם מיעוט וחזקה אין הולכין אחר הרוב, עכ"ד. והנה במה שכתבו התוס' דשאני רוב בדיינים דמיעוט הדיינים נחשב כמי שאינו, נאמרו כמה דרכים.

בספר גט פשוט על הלכות גיטין בכללים כלל א' (ד"ה ויש) כתב דכיון שאמרה תורה אחרי רבים להטות, מיעוט הדיינים מבטלין דעתם מפני סברת הרוב, ואינם רשאים להורות כפי סברתם אלא כסברת הרבים, כמו שמצינו בחיוב זקן ממרא. וכן בב"ד של שלשה אם רבו המזכין על המחייבים או להיפוך, מי שלא הסכים עם הרוב, אינו יכול להורות כסברתו נגד חבריו הרבים. ואם הוצרכו ב"ד של ג' לחתום פסק דין, מחוייב הדיין השלישי לחתום עם הרוב. וזהו שכתבו התוס' דלגבי דיינים לא שייך למימר דאין הולכין בממון אחר הרוב משום שהמוחזק יאמר קים לי כמיעוט הדיינים, כי אותו מיעוט כיון שנחלקו עליהם הרבים נחשב כמי שאינו, ומיעוט של הדיינים צריכים להורות כסברת הרבים. ואינו דומה לשאר דיני ממונות שאין הולכין אחר הרוב וזוכה המוחזק מפני שיש עמו כח המיעוט לסמוך עליו.

אמנם בקונטרס הספיקות כלל ו' (אות ג ד"ה גם) מביא דברי הגט פשוט, וכתב, עם היות שהיא סברה חביבה מאוד, לבי מהסס בה, דאפשר דזה לא נאמר אלא בבית דין הגדול של שבעים ואחד, אבל בשאר בתי דינים שבישראל מי יאמר שאין המיעוט רשאים להורות כפי סברתם, ע"כ.

אכן בשו"ת בית יצחק או"ח סי' ב' (אות ו') מוכיח כדעת הגט פשוט מדברי הגמ' והראשונים ביבמות דף י"ד שמשם מוכח דאפילו שלא בבית דין הגדול אין המיעוט רשאים לעשות כפי דעתם, וצריכים לבטל דעתן לדעת הרוב.

ובהגהות ברוך טעם על שו"ת נודע ביהודה מהדו"ת חו"מ סי' ג' כתב ג"כ דהיחיד בדעתו צריך להחליט שהדין אינו כדבריו אלא כדעת הרוב המבטלים דעתו. וראה דבריו בהשלמות והוספות א

אע"ג שאין הולכים בממון אחר הרוב, ברוב בדיינים הולכים אחרי הרוב גם בדיני ממונות / ביטול דעת מיעוט דיינים כלפי הרוב אם אמור דוקא בסנהדרין או בכל ב"ד

- גמרא, תוספות, גט פשוט, קונטרס הספיקות, בית יצחק, ברוך טעם -

א. כפי האמור ברש"י (ד"ה לימא) קושיית הגמרא היא דבשלמא לרבי יונתן שסובר דמרבוי דקרא למדין דצריך שני דיינים, ומה שצריכים שלשה דיינים הוא משום דצריך שיהא בית דין נוטה, שפיר הולכין אחרי רוב דעות, אבל לרבי יאשיהו דנתרבה משלש פעמים 'אלהים' דצריך שלשה דיינים, וקרא ד'לנטות' אמור בדיני נפשות ולא בדיני ממונות, א"כ נאמר דבדיני ממונות אין הולכין אחר הרוב, כי צריך שיהא דעת שלשתן שוה. ומתוך דזה למדין דיני ממונות מקל וחומר מדיני נפשות שהולכים בהם אחר הרוב.

ומתבאר דאליבא דרבי יאשיהו היה סברה לומר דכיון דמה שצריך ג' דיינים נלמד ממה שכתבה תורה ג' פעמים 'אלהים', יצטרך שיהא דעת שלשתן שוה. ומתוך דמכל מקום למדין מקל וחומר שהולכין אחר הרוב.

והנה בפוסקים מתבאר דיש חידוש במה שהולכין אחר רוב דיינים לחיבו ממון, דאע"ג שבין הדיינים יש גם מי שפוטרו, והרי צריכים שיחתך הדין על ידי בית דין של שלשה, עם כל זה נחשב שהוא מתחייב על ידי כל הבית דין, כמו שיבואר.

דהנה בתוס' (ד"ה דיני) מקשים במה שאמרו שבדיני ממונות למדין מדיני נפשות שהולכין אחרי הרוב, והרי בב"ב דף צ"ב: אמר שמואל דאין הולכין בממון אחר הרוב, כי לכן המוכר שור לחבירו ונמצא נגחן, אין הלוקח יכול לבטל המקח ולתבוע מעותיו מן המוכר, כי המוכר אומר לו לשחיטה מכרתיו לך, ולגבי שחיטה אין גרעון במה שהוא נגחן, ואפילו אם רוב בני אדם קונין שור לחרישה, אין מוציאין ממון על פי רוב, ומאי שנא דבבית דין הולכין אחרי הרוב גם בממון, כי למדין דיני ממונות מדיני נפשות, ומדוע בשאר רוב בממון אין למדין מק"ו דנפשות לילך אחר הרוב. [יעוין בדבריהם].

והנה בתוס' בב"ב דף כ"ז: (ד"ה קמ"ל) מתרצים קושיא זו וכתבו דגבי

השלמות והוספות

בדינו בין הדיינים והם נחלקו לשלשה דעות. דיין א' פוטרו לגמרי. דיין הב' מחייבו מחמת תביעת הנזק (ופוטרו מתביעת הוצאת ממון בעבורו). ודיין הג' מחייבו מחמת התביעה שהוציא ממון בעבורו (ופוטרו מחמת הנזק). ונמצא שדיין א' פוטרו לגמרי מתשלומין, ושני דיינים מחייבים אותו בחמשים מנה, אמנם מחמת שני סיבות שונות, זה מחמת נזק, וזה מחמת הוצאות ממון בשבילו.

ודעת הרב השואל היתה שהוא פטור לשלם, דכיון שאין רוב דיינים המחייבים

התובע את חבירו בבית דין מחמת שני תביעות נפרדות, ובצירוף שני התביעות יש רוב אצל בית דין לחיבו / אם הולכין אחרי רוב דיינים כששנים מחייבים מחמת שני טעמים

- נודע ביהודה, ברוך טעם, ברכת שלמה, רמ"א, ש"ך, ישועות ישראל -

א. בשו"ת נודע ביהודה שם (בתשובה מכן המחבר) נשאל על דבר מי שתבע את חבירו בבית דין מאה מנה מחמת שני תביעות נפרדות, דהיינו שתבעו חמשים מנה מחמת שהזיקו, ועוד חמשים מנה מפני שהוציא ממון בעבורו. והיה פלוגתא

על ידי דיין רוב נחשב שכל הבית דיין מחייבים אותו

אכן בשיעורי רבי שמואל (אות מ"א) מעיר על זה דמכל מקום האיך באמת מועיל רוב בדיינים, הרי כיון דצריך ג' דיינים, האיך מועיל דיין רובו ככולו, הרי אין כאן ג' דיינים, והאיך מועיל רובו ככולו להכשיר ב' דיינים.

וכתב דיסוד הדין הוא ש'בית דיין' יפסקו את הדין, ולמדוין מקרא שעל ידי ג' דיינים נחשב בית דיין, אכן העיקר הוא שבית דיין יפסקו הדין, וחל על ג' דיינים שם 'בית דיין' כאילו הם גוף אחד, ולכן אומרים בזה דרובו ככולו, כי כמו בסימנין בשחט רוב סימנין נחשב כמו ששחט כל הסימנין, כמו כן בפסק בית דיין על ידי רוב של הבית דיין נחשב שכל הבית דיין פסקו כן. בשלמא אם יסוד הדין היה ששלשה דיינים יפסקו הדין, לא היה שייך לומר רובו ככולו, כי שנים אינם שלשה, אבל מאחר שגדר הדבר הוא ש'בית דיין' יפסקו הדין, שייך לומר דרוב בית דיין נחשב ככל הב' ד.

והנה בתומים בקונטרס תקפו כהן סי' קכ"ג מבאר דברי התוס' בב"ק שמחלקים בין מוכר שור לחבירו ונמצא נגחן שאין הולכין אחר הרוב להוציא ממון ובין רוב בדיינים שהולכים אחרי הרוב להוציא ממון, וכתב דהכלל הוא שאין להוציא ממון מיד המוחזק מספק, ואפילו במקום רוב עדיין נחשב שמוציאים ממון מספק, ולכן במוכר שור לחבירו ונמצא נגחן, אפילו במקום שרוב בני אדם קונין לחרישה, אין לנו להוציא ממון מיד המוכר, כי זה נחשב שאנו מוציאין ממון מספק, מאחר שמיעוט בני אדם קונים לשחיטה.

אמנם בדיינים ששנים אומרים שהוא חייב ואחד אומר שהוא זכאי, מאחר שהדיין שאומר שהוא זכאי בטל במיעוט לגבי שנים המחייבים, נחשב דעת המחייבים לעיקר הבית דיין, ודעת המחייבים הם הכופים את הנתבע לשלם כי הם עיקר בית דיין, והם כשמוציאין ממון אינם מוציאין ממון מספק, כי לפי דעתם הדבר ברור שהוא חייב, ואינו דומה למוכר שור ונמצא נגחן שהב"ד אינם יודעים אם אדם זה הוא מן הרוב או מן המיעוט, והב"ד בעצמם אין להם ברור בזה, ולכן אין להם להוציא ממון מספק, אבל ברוב דיינים הרי עיקר הב"ד הם הרוב המחייבים, והם מוציאים ממון מודאי ולא מספק.

ומתבאר גם בדבריו דמאחר שדעת היחיד מתבטל כלפי דעת הרבים, שוב נחשב שכל הבית דיין מחייבים אותו, וכיון שרוב הבית דיין מחייבים אותו מודאי ולא מספק, נחשב שכל הבית דיין מחייבים אותו מודאי ולא מספק, כי עיקר הבית דיין הוא דעת הרוב של הבית דיין, וראה עוד השלמות והוספות [ב]

ברוב בדיינים, מלבד שהולכים אחרי רוב דעות, מדין רובו ככולו נחשב שכל הב"ד פסקו את הדין / יסוד הדין הוא ש'בית דיין' יפסקו הדין, ולא שג' דיינים יפסקו את הדין / רוב דיינים מועיל גם בדבר שבממון כיון שרוב הדיינים פוסקים הדין בידיעה ברורה ולא מספק

- חידושי הגר"ח, שיעורי רבי שמואל, תומים -

ב. בחידושי הגר"ח על הש"ס בב"ק שם מבאר דברי התוס' (הנ"ל) בדרך אחרת, וכתב דהנה בדיני רוב מצינו דיין רוב בגדר מברר ומכריע את הספק, ומצינו דיין רוב בדבר שאין בו ספק ואין הרוב מברר שום ספק, ועם כל זה נקבע הדין על קוטב הרוב, והוא כגון בשחיטת סימנים דאם שחט רוב הסימן שחיטתו כשרה משום דרובו ככולו, אע"ג שאין בזה ספק כלל, שהרי אנו רואים שלא נשחטו כל הסימנים.

ולכאורה יש לתמוה מנלן דיש דיין רוב במקום שאין בו ספק ולא בא הרוב לברר את הספק, הרי מקרא ד'אחרי רבים להטות' לכאורה מצינו דיין רוב רק להכריע הספק, דכשיש פלוגתא בין הדיינים נחשב שהדבר עומד בספק, ומועיל רוב להכריע את הספק, אבל במקום שאין שם ספק מנלן שהמועט מתייחס כפי התייחסותו של הרוב.

וכתב דממה שבדיינים גילתה תורה שהולכין אחרי הרוב, למדין שדין רוב אינו דוקא לברר ספק שלפנינו, אלא דיין רוב אמור גם להתייחס במועט כמו שמתייחסים לרוב. כי לכאורה יש לתמוה במה שהולכין בדיינים אחרי הרוב, דכיון שגילתה תורה דבדיני ממונות צריך שלשה דיינים ובדיני נפשות צריך כ"ג דיינים, וא"כ האיך חותכים הדין על פי רוב דיינים, נהי דמדין רוב נחשב כאילו נתאמת לנו שהדין הוא כדברי רוב הדיינים, מכל מקום כיון שאין כל הדיינים מכוונים לפסק אחד, נמצא דחסר במנין של כ"ג או של ג', כי אפילו לו יהא שהדין באמיתותו הוא כפי רוב דיינים, מכל מקום הרי המיעוט שאומרים להיפוך אינם מורים כן, ונמצא שחסר במנין של הבית דיין.

וצריך לומר דבמה שגילתה תורה אצל דיינים ד'אחרי רבים להטות' למדין דדין רוב אינו רק לברר את הספק על עצם פסק ההלכה, אלא דכיון שרוב דיינים אומרים כך וכך, הולכין אחר הרוב ונחשב כאילו כולם ביחד גומרים את הדין. והיינו דאומרים דרובו של בית דיין נחשב ככל הבית דיין, וזהו דיין רובו ככולו, ונמצא שיש לפנינו כל הסנהדרין שחותכין את הדין, כי המיעוט נתהפך להתייחס אחריו כאילו נעשה כהרוב.

השלמות והוספות

בש"ך שם סק"ט מפקפק בדברי הרמ"א אם יש להוציא ממון מיד המוחזק על פי שני נימוקים נפרדים, מאחר שאין הולכין בממון אחרי הרוב. ובספר ישועות ישראל שם סק"ח מביא כן בשם אחרונים דכיון דמה שהולכין אחרי רוב דיינים אע"ג שאין הולכין בממון אחרי הרוב, הוא משום דהמיעוט נחשב כמי שאינו, כמו שכתבו התוס', אין זה אמור אלא אם שני הדיינים מחייבים מטעם אחד, אבל אם אין שני דיינים מחייבים אותו מטעם אחד, אין הדיין הג' צריך לבטל דעתו מפני שאר שני הדיינים שהם בעצמם חלוקים בדעותיהם.

אין הולכים אחרי הרוב כשהפלוגתא היא בין הפוסקים ולא בין הדיינים

- תומים -

[ב] ועל פי זה מחדש בתומים שם דמה שהולכין אחרי רוב דיינים אמור דוקא במקום שרוב הדיינים החליטו הדבר בתורת ודאי שיש לחייבו, ואז מתבטל דעת היחיד כלפי הרבים, ואז נחשב שהבית דיין כולו מחייב אותו בדרך ודאי ברור. אבל אם הדיינים עצמן אין להם דעה מוחלטת בזה, אלא שיש בדין זה פלוגתא לדינא אם לחייבו אם לפוטרו, ולדעת רוב הפוסקים יש לחייבו ולדעת מיעוט הפוסקים יש לפוטרו, אין אומרים בזה דמאחר שרוב הפוסקים סוברים לחייבו, הולכין אחרי הרוב לחייבו, כי כשם שבמוכר שור ונמצא נגחן אין הדיין יכול לחייבו על ידי שרוב קונים לחרישה, כי עדיין נחשב שהדיין מוציא ממון מספק, כי הוא אינו יודע בעצמו אם קנה לחרישה או לשחיטה, ואפילו במקום רוב נחשב לספק, כמו כן במקום שנחלקו בו הפוסקים ולפי דעת הרוב יש לחייבו, מכל מקום אצל הבית דיין שמוציאין ממון עדיין הדבר נחשב לספק, ואין מוציאין ממון מספק אפילו במקום רוב.

אותו על תביעה אחת, שהרי דיין אחד פוטרו מכל וכל, והשנים המחייבים אינם מחייבים אותו מחמת אותה התביעה, לכן מאחר שאין רוב בית דיין המחייבו על תביעה אחת, הרי הוא פטור לשלם.

אכן בנוגע ביהודה שם חולק על דבריו, והעלה דכיון דסוף סוף שני דיינים מחייבים אותו, יש בזה רוב המחייבו, וחייב לשלם. שהרי כן מצינו לגבי עדות מיוחדת שאם עד אחד מעיד שלוח ביום זה ועד אחד מעיד שלוח ביום זה, מצטרפין לשני עדים, וא"כ גם בדיינים ששניהם מחייבים על פעולה אחרת, מאחר שסוף סוף יש רוב דיינים שמחייבים אותו, הרי הוא חייב לשלם.

אמנם בברוך טעם (הנ"ל) חולק על זה, וסובר שברוב בדיינים יש לדון על כל תביעה בפני עצמה, ומוטל על מיעוט הדיינים לבטל דעתם כדעת הרוב, אבל בנידון זה שעל כל תביעה ותביעה אין רוב דעות לחייבו, אין על שום דיין לבטל דעתו מפני האחרים, ואין מקום לצרף שני תביעות נפרדות כדי לחייבו. וכן כתב בשו"ת ברכת שלמה חו"מ סי' ג' (אות ז') [מובא בליקוטי הערות על נוב"ך] שאין לדמות רוב בדיינים לעדות מיוחדת, כי מה שהולכין בממון אחרי רוב דיינים הוא על ידי שמיעוט דיינים צריכים לבטל דעתם אצל הרוב, וזה לא שייך בשני תביעות.

ויש לציין דברמ"א בחו"מ סי' כ"ה סעיף ב' כתב בשם מהרי"ק שהולכים אחר הרוב אפילו אם אין הרבים מסכימים לחייבו מטעם אחד, אלא כל אחד יש לו טעם בפני עצמו, דהואיל והם מסכימים לענין הדין, נקראו רבים והולכים אחריהם. אכן הנידון שם הוא לגבי תביעה אחת כשיש שני נימוקים לחייבו. אמנם

טעם חדש בלימוד היומי עם גליון להתודע

מקיף בעזרה ייחודית
נושא אחד כל יום בדף
נערך בלשון צח וקל ללימוד
אלפי לומדים כבר שותים
בעמא מידי יום
מופיע כל יום ויום
בחידושים ייחודיים
יהפוך אותכם לבקי
באלפי ידיעות ונושאים
יו"ל בלשה"ק ובאגלית
לבחירתכם
ביצורף שיעורי שמע על
הנושאים בעברית, אודיש
אנגלית

טעמו וראו כי טוב ה'!

לקראת התחלת
**מסכת
בבא בתרא**
במסגרת
הדף היומי

הצטרפו כעת לקבלת
הגליונות מידי יום
במייל/פקס
או בחוברות בדואר
שבועיים מראש

להשיג גם בהתאם לתוכניות
עמוד יומי דרשו, אורייתא,
סדרי הקהילות השונים

חייגו עכשיו והגליונות בדרך אליכם באמצעים השונים:

02-9904001

14 ש"ח לחודש בלבד 39 ש"ח לדיור עד הבית
www.Lehisvada.com | info@Lehisvada.com

מחמדי התורה בש"ס